

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
 Félévre . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:
BITTERMANN SÁNDOR.

Kiadótulajdonos:
BITTERMANN NÁNDOR.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
 a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN.

A nagytanács.

Zombor, november 22.

Ha a súlyos beteg állapota válságosra fordul, a kezelő orvos maga ajánlja az aggódó hozzátartozóknak több orvos társának meghívását, hogy tudományukat összevetve tanácsban állapítsák meg a szenvedőnek baját és orvoslásának követendő módját. A tanács leveszi a felelősség súlyos terhét a kezelő orvos válláról s megosztja a tanácsban résztvevő összes orvosok között; a tanács megnyugtatólag hat a hozzátartozókra is: reményük a „több szem többet lát, több elme többet ért“ igazságába megkapaszkodva erősödik s ha a tanács ellenére is a beteg életlángja végsőt lobban, könnyebben beletörődnek a változhatatlanba, mert mindent megtettek elhárítására, amit tehettek.

Állami életünk is nagyon súlyosan, valóságosan beteg. Ez életnek kezelő orvosa, a kormány elnöke, derűborura tanácsot ül társaival felette s olykor-olykor nagy tanácsot is összehívhat. Egy már volt. De a beteg állapotán nem lendített semmit. Ma van a második. Talpra állítja-e a beteget vagy

segedelem nélkül átengedi végzetének, kérdés, melyre előre felelni nem lehet.

De felesleges is a találgatás. Ezek a tanácsok hiával vannak valaminek, ami komolyságukba vetett hitünket erősen megingatja. Erre a tanácsra nincs szüksége sem a betegnek, hogy a baját pontosan megállapítsák, sem az orvosoknak, hogy a bajjal szemben követendő eljárást megállapítsák. Mi a beteg nyavalyája s hol van a fészke, tudja a krajeáros ujságot olvasó sarki hordár is; viszont a bajnak hathatós gyógyító irját ismeri a malom alatti javas politikus is. Nem fűzhetünk tehát vérmes reményeket a mai nagytanács eredményeihez sem. A nagy orvos és a kis orvosok egytől-egyig mind tisztában vannak a kór természetével és az ellene egyedül javasolható, mert egyedül gyógyító, szerrel is. A beteg négyszáz esztendeje szenved immár ugyanabban a bajban hol kisebb, hol nagyobb mértékben s valahányszor komolyan talpra akarták állítani, egy közönségesen ismert szerrel mindig talpra állították.

Bibije volt eddig ezeknek a nagytanácsoknak, azért sinylődik a beteg

még mindig. A nagy orvos világerő sem fogadja el a tudomány által kipróbált és gyakorlatilag századok óta mindig bevált jó szert, mit a kis orvosok javálnak; ellenben makacsul ragaszkodik egy régi házi szerhez, melyet a kis orvosok semmi áron sem hajlandók alkalmazni, mert eddig még sohasem használt, csak rontott.

Kivánatos volna mindenképen a nagy orvos részéről az engedékenység, neincsak azért, mert elmélet és gyakorlat a kis orvosok álláspontját igazolja, hanem azért is, mert a beteg, mint az idők folyamán nem egyszer megmutatta, egy nagy erőfeszítéssel maga szerzi meg magának a szert, amit jobb belátás hiányában elvonnak tőle.

Ettől pedig mind az orvost, mind a beteget kímélje meg közös érdeküknek bölcs atlátása.

A Délvidéki Földmívelők Gazdasági Egyesülete bácskai megvilágításban.

Tekintetes Szerkesztőség!

Palánka, 1909. nov. derekán.

A „Bácsmegyei Függetlenség“ című zombori lapnak folyó évi október 24-én meg-

A cigányprimás.*)

Végő Laci reggel még tépelődve forgatta a revolvert kezében, de aztán, hogy aznap egy kis pénzmagra tett szert, este már ott pezsgőzött barátaival a megye székhelyén, a nagy vendéglő kertjében, a fák alatt.

Az ősi kastély, a négyes fogat, meg a birtok is még az övé volt névleg. De hogy a hitelezők mikor rántják ki alóla a gyékényt, az már csak rövid idő kérdése lehetett.

Szerette mindenki. Ő is sokat szeretett életében. És épen ez a nagy szeretet okozta vesztét.

Nagyon zajos volt már a hangulat ezen a gyöngyvirágos májusi éjjelen. A mulatság elérte azt a stádiumot, amikor Végő Laci kivette a primás kezéből a hegedűt és odaállt a banda elé. A délceg, fekete magyar úgy odailleszt a cigányok közé, mintha csak ugyan hozzájuk tartozott volna.

Sirt a száraz fa a kezében. Hipnotizálta az egész környezetet. A cigányokat szinte ihlet szállotta meg. Művészileg játszottak ők is vele. A banda primása visszafojtott lélegzettel leste a hegedű minden egyes hangját s majd elnyelte szemével azt a kezet, mely az ő hegedűjéből olyan csodás hangokat tudott elővarázsolni.

*) Mutatvány Gottier Lajos most megjelent Speciálisok című könyvéből.

A társaságban pedig mámoros lett, aki eddig józan volt és kijózanodott a becsipett ember a Végő Laci játékának hatása alatt.

Aztán letette a hegedűt és szóltanul nyult a pezsgős pohár után.

A társaság egészen elsöndesedett volt. Csak most lélegzett föl mindenki, mialatt összeütötték a poharakat.

Az alispánné megindultan szölt az est hőiséhez:

— Nagy művész maga, Laci.

Végő keserű mosollyal vont vállat:

— Mi hasznom belőle?

— Magának művészi körutra kellene mennie.

A realisabb gondolkozású alispán sietett közbeszólni:

— Ejh! bolondság az egész. Neked meg kellene házasodnod. Egy jó parthie kirántana minden bajból.

— Ugyan ki jönne egy ilyen eladósdott vén legényhez, mint én vagyok? Ígyunk!

— Ne várja, hogy bókoljak, Laci. Fele sem tréfa ám annak, amit az uram mond. Majd beszélünk még erről a témáról máskor.

Mindenki szívesen segített volna ezen a szeretetreméltó léha emberen, aki annyira föl tudta melegíteni azt a kis kört, amelyben élt.

Éjfél közeledett, amikor automobili állt meg a szálloda kapuja előtt.

Laci éppen másodszor vette kezébe a vonót, mire az idegen társaság megjelent a vendéglő kertjében.

Négyen voltak: Egy szürke selyemköpenyes, vöröshaju asszony, bársonyos fekete szemekkel. Olyan, mint egy Makart-festmény. Ajkai élveteg pirosak s karesu idomai asszonyosan teltek. Egy fehérbajuszu, jóképű bácsi, egy monoklis ifju és egy bizonytalan koru lenszőke hajadon egészítették ki a társaságot.

A szomszéd asztalhoz telepedtek le és komoly tárgyalásba bocsátkoztak a korcsmárossal.

A Végő Laci társasága érdeklődéssel nézte a jövevényeket. Vajjon kik lehetnek?

Laci háttal állt hozzájuk. Meg sem fordult, hanem tovább játszott a banda élén.

Hedery Iván, a főjegyző, alig várta, hogy a korcsmárost elfoghassa, kivallatni.

Mielőtt azonban ez megtörtént volna, az alispánné kitalálta a nagy titkot. Meghallotta ugyanis, hogy a vöröshaju asszony azt kérdezte a korcsmárostól, hogy milyen távolságra esik innen Bolzavár?

Tehát ez a Bolzavár-birtok új tulajdonosnője?

Szép kis birtok. Testvérek közt meger két millió koronát. Eddig bérben volt. De hogy az öreg Bolzavár gróf Bécsben meghalt, örököse: Bolzavár Judith (akinek a válópöréről annak idején annyit irtak a la-

jelent számában „*Utóhangok a bácsi lódiája zászólól*” cím alatt „D . . .” aláírással egy a felületes közönséget megtéveszteni célzó és épp ezért fondorlatos közlemény látott napvilágot, melyet a magam részéről szó nélkül nem hagyhatok, s ezért kérem alábbi soraim szives közlését.

Nevezett „D . . .” ur e közleményében a tárgytól eltérően neki ront a vármegyei gazdasági egyesület titkára által állítólag per „elnök ur”-nak titulált valakinek, szóval a személyeskedés terére lép. Izléstelenségnek mondja *Evetovics* János bácsi plébános felszólalását is. Mindezekhez nekem semmi közöm. Ezen „izléses” kifakadások miatt számoljanak mások „D . . .” urral, aki úgy látszik, megérezte, hogy az általa védett iránynak elevenjére tapintottak Bácsban.

Amidőn mégis vállalkozom arra, hogy „D . . .” urnak hazavilágítsak, a magam részéről kerülni akarok minden személyes vonatkozást; tárgyilagosan és érvekkel akarok küzdeni. Anyamegyénk iránti őszinte, igaz szeretet és ragaszkodás készlet azonban arra, hogy újlag kijelentsem, miszerint azt, amit én Bácsban mondtam, ma is fentartom, amint tapasztalatok alapján fentartom mindazt, amit ez ügyben már évekket ezelőtt joggal hangoztattam. A „*Délvidéki Földmívelők Gazdasági Egyesülete*”, amely tulajdonképpen az osztrák mintára szervezett „*Südungarischer Bauernverein*”-ből lett, s így nem is magyar eredetű, igen is legnagyobb *ellensége* és nem versenytársa a „*Bács-Bodrog vármegyei Gazdasági Egyesület*”-nek. A mi vármegyénk gazdasági egyesületének az a célja, hogy e megye gazdáinak érdekeit előmozdítsa, a különféle gazdasági ágakat fejlessze és a mi vármegyénk mezőgazdaságát fölvirágoztassa. Lévéen tehát *saját* ilyen egyesületünk, ha a „*Délvidéki Földmívelők Gazdasági Egyesület*”-ének is ez a célja, amint azt „D . . .” ur pöffeszkedve állítja, — vajjon mi következik, minek kellene következnie ebből? Ez utóbbinak kötelessége volna ezt mondani: „Amíg ti bácskaiak nem mozogtatok, mi karoltuk fel a gazdák érdekeit, — de im most már ti is fölébredtetek, van saját egyesületek, — nekünk bánátiakra, temesmegyeiekre *ill. bácskaiakra* *nincsen* szükség. Félre állunk tehát, hogy

boldogulhassatok magatok közt, félre állunk, hogy erősödhessetek, hogy mi titeket ne gyöngítsünk. Félre állunk, mert nektek is az a célotok, ami nekünk, félre állunk, hogy szét ne forgácsoljuk az erőket, s mert a gazdák érdeke is ezt követeli.”

Ámde a bánátiak nem ezt mondják, s nem ezt teszik, hanem bizonyos vehemenciával, épen úgy, mint „D . . .” ur most is tendenciával neki támad a mi vármegyei egyesületünknek. Hat ki ne venné észre itt a lólábat, aki nem vak? Vagy „D . . .” ur, ha bácskai lenne, amiben kételkedem, annyira el volna kábulva a sok sallangtól és frázistól, hogy ezt nem látná? Ha a „*Délvidéki*”-nek csakugyan a bácskai gazdák érdeke feküdnék szívében, mint a hogy azt oly hangzatosan hirdeti „D . . .” ur is, vajjon miért szakítja őket két táborba, miért helyezkedik szembe a vármegyei egyesülettel? Az egyesülésben az erő, s az erőben a hatalom. De miért akadályozza aztán a nekünk idegen „*Délvidéki*” azt, hogy a *bácskai gazdák egy táborban egyesüljenek? Miért vonja el a bácskai gazdákat saját anyamegyéjüktől, s miért táncolja a megtévesztetteket az idegen megyében székelő nekünk idegen egyesülethez?* Ha tényleg Bács-Bodrog vármegye gazdasági érdekeit akarná szolgálni a „*Délvidéki*”, akkor ezzel a „versengés”-sel nem gyöngítené azt a megyét a gazdáknak magához édesgetésével, hanem maga kiállna a fórumra és oda kiáltaná a bácskai gazdáknak: „Ti bácskai gazdák, akik elszakadtok a saját vármegyétek gazdasági egyesületétől, ti *eláruljátok* anyamegyéteket és enmagatokat, ti idegen célokat szolgáltok, amikor idegen egyesület uszályhordozói vagytok! Árulók vagytok tehát, árulókat pedig a tisztességes eszközökkel, nemes célokért küzdő „*Délvidéki*” sem ölel keblére!

De nézzük meg még közelebbről, hogy fest „D . . .” urnak az *idegen* „*Délvidéki*”-ért való felbuzdulása és a Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesület ellen való merész sikra szállása és ugránozdása.

Nem tudom, hogy a mi megyénk területén a mi megyei gazdasági egyesületünknek mennyi a tagja. Azt se tudom, hogy a Bácskában hány olyan magáról megfélekedett

gazda van, akik a temesvári „*Délvidéki*”-nek a tagjai. De azt tudom, hogyha ezek a Bácskából toborzottak jobban szeretnék a saját szűkebb hazájukat s nem a temesvári „*Délvidéki*”-nek, hanem a mi megyénk egyesületének volnának a tagjai, a mi egyesületünk ennyi taggal erősebb, hatalmasabb lenne, — így pedig annyival gyengébb és ez elegendő arra, hogy joggal vágassuk szeme közé mindazoknak, akik itt a Bácskában szerzik kenyerüket, ennek a vármegyének emlőin táplálkoznak s mégis idegen egyesület érdekeit szolgálják, hogy a mi nem gondolkozó gazdáinkat ellenséges táborba terelgetik, tehát a saját vármegyénk egyesületének megrontására törnek s ezért nemesak hogy nem hű fiaik ennek a vármegyének, hanem aknamunkát teljesítő legnagyobb ellenségeink, kik már rég megérdemelték, hogy minden hű bácskai elforduljon tőlük. Hanem ezt a vármegyét akarják szolgálni, amelyben laknak, ahol kenyeret kapnak, hát menjenek oda, ahová szívük vonza őket s engedjenek helyet e vármegye hű fiainak, kik nem szegődnek idegen célok szolgálatába.

Nem lehet azt, t. „D . . .” ur, semmivel sem igazolni, hogy a bácskai gazdáknak érdeke lehetne, a saját megyéjük egyesületének gyöngítése mellett gazdagítani, erősíteni a temesvári, tőlünk távol, idegen megyében székelő s ezért itt feltétlenül idegennek tekintendő egyesületet. Ez a temesvári egyesület a bácskai pénzek segélyével is Temesvárt palotát építtetett, tehát nem a Bácskában. Tehát a mi pénzünk segélyével is épül-szépül Temesvár városa. A „*Délvidéki*” főembereit es fizetett közegeit Temesmegyéből veszi és nem a Bácskából s nekünk csak azt adja, amit úgy hívnak, hogy nesze semmi, fogd meg jól. Temesvári palotájában pénzintézetet létesített, melynek fizetett közegei fizetéseiket nem a Bácskában, hanem Temesvárt élék el, tehát azt erősítetik. Ennek a pénzintézetnek jövedelme nem vándorol vissza soha többé a Bácskába, hanem ott marad szintén az idegen vármegyében, Temesvárt. De ez a pénzintézet a bácskai hitelkeresőket is igyekszik a bácskai pénzintézetektől elvonni s ezzel is a Bácskát károsítani s megrövidíteni. Tegye tehát a kezét szívére

pok) fölmondott a bérlőnek és maga jött le gazdálkodni.

Végre, most szemtől szembe láthatták azt a sokat emlegetett, érdekes asszonyt!

Hát, elég az hozzá, hogy az új társaság étkezni kezdett, a régi pedig annál többet koccintgatott.

Végő Laci huzta szívével, lélekkel. A hangulat lassanként elérkezett abba a stádiumba is, amikor Laci már nemesak hegedült, hanem a cigányt is csalódásig hünen utanozta. Remek színész lett volna belőle.

— Kezét csókolom a nagyságos asszonynak! Melyik a nótája? Hadd huzzam el a fülébe!

Az alispánné odasugta neki:

— Jó lesz megnézni azt a menyecskét, Laci. Ez magának való volna. Tudom, nem fájna a feje, ha beléülhetne a Bolzaváry-dominiumba.

— Igenis, kezét csókolom!

Aztán megfordult az idegen asszony felé.

A két pár fekete szem összevillant...

Az alcigányprimás keresztbe tette a vonót és elhuzta azt az édes-bűs magyar nótát, hogy:

Hagyj álmodni szerelemről,

Hagyj álmodni rólad...

Úgy játszott, amint csak ő tud játszani...

Azok is odaát visszafajtott lélegzettel

hallgatták. A vöröshaju asszony elfordult s lopva könyvet törült ki szeméből.

(Szóval: a regény egész jól indul. A jószívű kis alispánné majd kiugrott a bőréből örömeiben.)

Aztán, hogy Laci bevégezte a játékot, az igazi primás tányérozni kezdett.

— Verjen meg a devla! te bibas! — kiáltott Lacira a főjegyző. Hát neked már derogál a tányérozás, hogy mást küldesz magad helyett?!

— Ne haragudjon, nagyságos ur! Inkább elhuzom a nótáját.

Igy mulattak tovább.

Később a másik kis társaságnak is kezdett megmelegedni a füle töve. (Rózsaszínű pezsgő került az asztalra.) A fehérbajuszu bácsi barátságosan bölintva intett át a teli pohárral az alispánékhöz.

Persze, hogy a másik percben nagy bemutatkozás következett s összetolták az asztalokat. Az alispánné már épen be akarta mutatni Végő Lacit is, amikor az ifju — a hegedűt le sem téve kezéből — szemölcével tiltólag intett neki.

Az alispánné elértette. Hadd folytatódjon tovább a tréfa. Hadd maradjanak Bolzaváryék abban a hitben, hogy ő cigányprimás. A többinek is megsugták a dolgot.

A két asszony persze rögtön letegezte egymást. Az öreg ur nagybátyja volt Bolza-

váry grófnőnek, a fiatalember testvéröccse, a lenszőke hölgy meg a társalkodónő.

A vöröshaju asszony majd elnyelte szemével a délceg cigányprimást. Mámoros volt egy kissé. Bortól, zenétől egyaránt... Egy másik elvált asszony jutott eszébe... Egy hírhedt heregnő, meg egy cigányprimás... Most már el tudta képzelni annak a botlását. Sőt — titokban — meg is bocsátotta...

Önfeledten élvezte a zenét, mialatt lopva legeltette tekintetét az ifju daliás alakján. Istenem! hiszen neki is csak van tán joga a boldogsághoz?!... Miért ne lehetne ő is boldog ezzel az érdekes arcú cigánnyal?... Ugyis annyit szenvedett az első házasságában!

A kis alispánné kitalálta, hogy mi megy végbe az ő új barátnőjének a lelkében. Hagyta élvezni a jelent. Csak néha, lopva kacsintgatott át Végő Lacira.

Az pedig belézőkogta egész lelkét a hegedűbe.

Fogva volt már mind a kettő... Laci, cigányos szemtelenséggel, egész közel hajolt a szép asszony füléhez. Az pedig hátra dölve széken, félig lehunyt szemekkel hódolt az igézetnek, a mámorító zene és a férfi ezerszer mámorítóbb közelségének behatása alatt...

Eközben lassan pirkadni kezdett. Laci letette a hegedűt. Fülemlé sem csattogott már a bokorban. Pacsirta szólalt meg odafönn.

„D...“ ur és merje mondani még egyszer, hogy ez a mi érdekeink előmozdítására szolgál! És ha van Önnek szeme, nyissa fel és lásson! Lássa meg, ha Ön bácskai lenne és rejtett célja nincsen, hogy vétkezik a mi megyénk ellen akkor, amikor a mi vármegyei egyesületünk terjeszkedése, térhódítása ellen ragad lándzsát. Ha van Önnek lelkiismerete, akkor az kell, hogy mardossa keblét. Igen, Ön eltévelyedett s csak vaksága okozhatja, hogy nem képes reáakadni a helyes ösvényre, — ha csak a hiúság vagy titkolt cél nem piszkálja Önt. Mert lehet, hogy a „Délvidéki“ juttatott Önnek valamelyes szerepet s azért van oly nagyra azzal, — de lehet az is, hogy anyagf vagy más előnyök készítenek arra, hogy azt tegye, amit még a madár sem tesz a saját fészkevel.

Van aztán még valami, amire ön, ki úgy látszik, nem igen szokott gondolkodni, nem gondol. A temesvári „Délvidéki“ ismét csak a bácskai pénzek segítségével Temesvárt, Aradon, Szegeden s talán még egyebütt is, Temes, Torontál, Csongrád, szóval idegen megyékben diákokotthonokat állított fel és tart fenn s ezekkel a bácskai szülők gyermekeit a Bácskából kiszólítja, elviszi, hogy idegenben nevelkedjenek, idegen megyékben látogassanak iskolát és ez a Bácska kulturális fejlődésére és gazdasági emelkedésére kész veszély, mert ezzel a bácskai iskolák elnéptelenné válnak s míg ott az idegenben ennek folytán az iskolák száma és faja folyton szaporodik, a mi vármegyénkben alig lehet újabb iskolákat létesíteni. De az idegenbe vitt gyermekek idegenbe viszik a bácskai pénzt is és pedig sok pénzt, amely mi reánk nézve elvész, de az idegen városokat felvirágoztatja, gazdasági szempontból pedig istápolja. Ezek az idegenbe vitt bácskai diákok ott az idegenben ruházkodnak, ott szerzik be könyveiket, iskolai szereiket stbit bácskai pénzen, tehát az ottani ipart és kereskedelmet is élesztik, már pedig ha itthon, a Bácskában iskoláztatnának, az itteni ipart és kereskedelmet emelnék. Ha az a „Délvidéki“ csakugyan oly nagyon törődne a Bácskával, mint ahogy ezt „D...“ ur el szeretné hitetni, de amit neki csak a csöndes butaságban szenvedők hisznek el, vajjon

lehetséges mégis, hogy a sok évi mult dacára ez a minket dédelgető kedves „Délvidéki“ a Bácskában eddig még egyetlenegy diákokotthonot sem állított föl?

Hát nem látja „D...“ ur, hogy annak az ön által annyira dicsőített, annyira felmagasztalt „Délvidéki“-nek az irántunk való szeretete csak a mi pénzünkre vágyódik, de azért ennek a mi Bácskánknak édes-keveset nyújt, de sőt ép ezen idegenben létesített diákokotthonokkal egyenesen megrontja Bácska kulturális fejlődését. Csak nem akarja „D...“ ur szemünket kitörölni azzal a néhány ló-díjazással vagy marhakiállítással, melyet a „Délvidéki“ néha napján a földművelési miniszterium szubvenciójával, tehát megint a mi pénzünkkel, a Bácskában rendez? Hiszen ezek korántsem érnek fel azzal az előnnyel, jövedelemmel, amit az idegenben elhelyezett bácskai diákok annak az idegen vidéknek hoznak. Mert ezek az idegenbe kényszerített bácskai diákok ott az idegenben élelmeztenek is, tehát ott húst, terményeket stbit fogyasztanak s így ez a pénz is idegen mézárások, hentesek, szárnyasállatok tenyésztői, kertészek s idegen iparosok, kereskedők és idegen gazdák zsebébe vándorol, már pedig ez a pénz is itthon maradhatna, a mi iparosaink, kereskedőink, termelőink és a mi bácskai gazdáink jövedelmét képezhetné, ha nekünk itt a Bácskában is volnának diákokotthonaink és ha nekünk idehaza, a saját magunk megyéjében nem volna annyi ellenségünk, árulónk.

Van nekünk itt a Bácskában is már sok helyütt különféle jó iskolánk. Zombor, Szabadka, Újvidék, Baja, Zenta, Verbász, Palánka, Becse, Titel, Apatin stb. iskolai gócpontok s mi mégis idegenbe küldjük gyermekeinket. Hát nem bűn ez? A gyermekeink itthon is lehetnének a Bácskában, itt a közeli köztudatunkban, — de akadnak „D...“ urak, kik a Bácskát ócsárolják, az idegent portálják. Kérdem tehát, hogy mit érdemelnek az ilyen, saját anyamegyéjüket megrontó szomorú alakok?

Nyissuk ki a szemünket és lássunk! Mézédés, de hazug és kárunkat okozó üres frázisokkal, fenhéjázó, de egész jövőnket aláásó szavakkal ne engedje magát többé eltántoritani, elkábítani senki.

Nekünk bácskaiaknak Bácska emelkedése, fölvirágoztatása az egyedüli és kizárólagos érdekünk és aki ezen legsajátabb érdekeink ellen áskálódik, az a mi ellenségünk. Ez az ellenség pedig nem érdemli meg, hogy keztyűs kézzel bánjunk vele.

Az a bácskai, aki még ezután is ellenünk küzd s nekünk ellenséges táborba viszi a mi könnyen hívó bácskainkat, az fekély ennek a vármegyének testén, már pedig hogy a fekély tönkre ne tegye az egész szervezetet, ki kell azt vágni, mert csak így gyógyulhatunk.

És még egyre kell figyelmeztetnem a nem elég mélyen szántó, a dolgok mélyére nem tekintő „D...“ urat. A „Délvidéki“ Temesvárt ottani palotájában gépraktárt is tart fenn, de sőt mindenféle mezőgazdasági eszközöket, szerelvényeket stbit árusít. Ha a bácskai gazda ebbeli szükségleteit Temesvárról szerzi be, vajjon akkor nálunk hogy keletkezhetnének, hogy fejlődhetnének a gépipar, a kereskedelem? Vagy nekünk bácskaiaknak tán az az érdekünk, hogy a bácskai pénz mind idegenbe vándoroljon? Az a mi érdekünk, hogy idegen megyék naivságunk miatt a markukba ne vessenek, minket kiszípolozzanak s míg mi sülyedünk, ők emelkedjenek?

„D...“ ur aztán a fent említett ki-rohanásában azzal vádolja a Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesületet, hogy „utánozni“ akarja a „Délvidéki Bauernverein“-t. Hát erre csak azt mondom, hogy sem „D...“ ur, sem a Délvidéki nem találta fel a puskaport. Amit ők csináltak, azt előtük mások már rég csinálták s ha most már erőre kap a mi megyei egyesületünk és itt a Bácskában szintén akar teremteni gazdasági és kulturális intézményeket, ezzel korántsem a Bauernvereint akarja utánozni, hanem tagjainak számára kíván teremteni előnyöket és erősíteni ezt a mi szűkebb hazánkat, emelni a Bácska kulturáját s istápolni gazdasági érdekeit.

Évekkel ezelőtt már egyszer kiugrasztottam a nyulat a bokorból, de úgy látszik az ismét visszatért oda.

Annak a „D...“ ur által fölmagasztalt Bauernvereinnak — mint főntebb kézzel foghatólag kimutattam — nem is annyira a bácskai gazdák érdeke fekszik a szíven, de sőt egyáltalán nem annyira a gazdák érdeke

A társaság hazafelé cihelődött.

Bolzavár egy órányira feküdt a megye székhelyétől. Onnan egy puska lövésnyire laktak az alispánék, a Laci birtokának tözsomszédságában.

Az alispáné sehogysem tudott helynyugodni, hogy már el kell válniok. Denikve, a dolognak az lett a vége, hogy az egész társaságot meghívta korhelyesre magukhoz. Természetesen a cigányokkal együtt.

A dolgot úgy intézték el, hogy az alispánék Bolzavár Judythtal előre mentek az automobilon, hogy mire a többiek kocsin megérkeznek, kész reggeli várhassa a társaságot.

Három fogat állott rendelkezésükre: az alispáné, a Lacié és a főjegyzőé. A cigányoknak fiákert fogadtak.

Az erdőn át vezető ut, ezen a szép májusi hajnalon, egy csöppet sem zökkentette ki a hangulatból a korhely társaságot.

Az alispánék tágas ebédlője egy óra mulva csak úgy hangzott a dinom-dánomtól. Abban mindnyájan megegyeztek, hogy a kis alispáné kész boszorkány. Olyan fejedelmi kosztal állt elő félóra alatt az ő kedves vendégeinek, hogy nem tudtak eleget álmélnodni. Volt ott minden jó, ami a korhely gyomor előtt kívánatos. Kaviár, oroszhal, körözött lipiai, debreceni kolbász, libamáj, sör, szilvórium stb.

Hedery Iván jobb ügyre méltó buzgalommal imitálta a józanságot. Ez a nyomonrult kísérlet azonban teljesen kudarcot vallott. Egy olyan körmondatba fogott ugyanis belé, Bolzavár grófnővel szemben, amelyből sehogysem tudott kibontakozni.

Végre az alispán megszánta és rászólt: — Hagyd abba, Iván! Inkább add be holnap irásban, aztán mindnyájan elolvassuk.

Végő Laci alig tette le a hegedűt kezéből. Most már kizárólag csak a vöröshaju asszonynak játszott. Elkülönített szigeteket képeztek a társaságban. A grófnő a hintaszékben nyugodott, háttal az ablaknak. Laci meg az ablakmélyedésben huzta, egészen hozzá hajolva. Az asszonyt szinte hipnotizálta a férfi delejes közelsége. Mikor aztán Laci letette a vonót, elébe került a grófnőnek és ajkaihoz emelte a kezét. Szinte kiesett szerepéből. A grófnő túrta. Sőt gyöngéden visszazoritotta a férfi ujjait. Összemosolyogtak... A korhelyek nem ügyeltek rájuk. Egyszerre beszélt már mindenik. (Csak az alispánénak dobogott a szíve örömeiben.)

Ekkor az alispán huszárja jött be az ebédlőbe. Kezében levelet tartott.

Egyenesen Lacihoz ment.

— Nagyságos Vegő László urnak. Kezét csókolom, nagyságos ur! Levele van.

Laci idegesen kapta ki a kezéből.

— Jól van. Mellesz!

A vöröshaju asszony csodálkozva nézet az álcigányra.

Ekkor már az alispáné is ott volt mellettük.

— Az az ostoba János elrontotta a trefánkat — szólt nevetve Judithhoz.

Az tágra nyílt szemekkel nézett rájuk.

— Hogyan? Hát nem cigány?

— Persze, hogy nem. Hadd mutassam

be neked Vegő Laci barátunkat.

A grófnő hűvösen válaszolt:

— Örvendek. Különben rossz tréfa volt.

Erős napsugár tűzött be e pillanatban az ablakon. Megvilágította a férfi arcát. Kelletlen, korhely fakóság ömlött el azon. A ráncok kiélesedtek bágyadt szemei alatt s koromfekete hajában sok ezüstsál tünt elő...

Judith unottan fordult el tőle.

Aztán elővette övéből miniatűr óráját s ásitva szólt a háziasszonyhoz:

— Ideje lesz hazamenni.

Végő Laci megszegyenülten nézett utána, amint eltűnt a szomszéd szoba ajtaján. Sajátságos, rideg józanság vett rajta erőt.

Hedery Iván épen egy tőszta fogott belé, amelyben a vármegye új lakóit éltette.

Az a bizonyos napsugár mind erősebben tűzött be az ablakon, a padlóig aranyos létrát verve, melyben millió porszem táncolt...

A vöröshaju asszony másnap visszautazott Bécsbe.

hevti oly nagyon, mint ahogy azt a szolgálataiba szegődött „D . . .” ur tömjénezésével el szeretné hitetni, hanem egészen más. Ennek a Délvidéknek egyes vezéralakjai és szónokai osztrák mintára, a Luegeristákat utánozva, a politikát viszik a tagok közé. Ezeket tehát nem kizárólag a gazdasági érdekek irányítják, hanem leplezetten bár, de a nyitott szeműek szemé láttára politikai érdekeket szolgál. Erre kellene a zászlószentelések is. A *keresztény szocializmus* van ezekre a zászlókra írva, ez a titkos cél. Egy tábor kell, mely ezt a célt támogatja s majdan lehetségessé teszi, hogy az egyes vezéralakok politikai tőkét kovácsolhassanak a könnyen hívő gazd. k rövidlátásából. Ez az, amit „D . . .” ur elfelejtett megmondani, de aminek a létráján ő is kapaszkodik.

És ezért nem ártana, ha a mezőgazdasági érdekekkel törődő bácskai más lapok is e választomat közölnék, hogy így a bácskai gazdák látóköré táguljon s szemük felnyitásával felismerjék kötelességüket és a jövőben ne idegen érdekek uszályhordozói, hanem saját megyének gazdasági egyesületének legyenek lelkes hívei, tagjai. *Idegen egyesületnek már nincs létjogosultsága ebben a mi megyénkben.* Sorakozunk tehát a Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesület zászlaja alatt, mely az utolsó években kifejtett üdvös tevékenység folytán már is magasan lobog. Szorítsunk ki mindent, ami idegen, mert csak így lehetünk hű fiai anyamegyénknek. A mi bácskai pénzünk ne vándoroljon többé idegenbe, hanem maradjon itthon, tápláljon minket, erősítse a mi megyénket.

„D . . .” ur pedig legyen nyugodt: fölébredt immár a Bácska is, nem lehet a bácskai gazdát sem örök időkre pórázon vezetni, — el fog jönni az az idő, mikor a „Délvidéki” a Bácskában csak volt, nem lesz többé, — el fog jönni az az idő, amikor idehaza a mi Bácskánkban a mezőgazdaság terén a bácskai gazda lesz az ur, akinek ajkára a szájalom mosolyát csalja „D . . .” urnak az az elbizakodott, önhitt állítása, hogy a „Bauernvereinnak több életre képesebb főkegyesülete van Bácsme gyében, mint a vármegyei gazdasági egyesületnek.”

Hiszen ha ez igaz volna, ezen egy igazi bácskainak nem örülni, hanem szomorkodni illenék, de úgy látszik, hogy a „D . . .” mögé rejtőzködő t. ur sohasem volt barátja a Bácskának és még kevésbé a bácskai gazdáknak. Igen „D . . .” ur ez így van, szentül így van. De ezek után tán már ön is másként fog gondolkodni, — ha csak megfizetve nincsen.

Teljes tisztelettel

Büchler Róbert.

Falcione Lőrinc.

Lencei bácsi nincs többé. Nem fogjuk látni fel s alá sétálni a Kossuth Lajos-utca emeletes házainak árnyékában, melyeknek jó részét ő emelte. Nem fogjuk látni lehajló ősz fejét, melyben annyi életrevaló jó eszme üzte-hajtotta egymást szünet nélkül. Nem fog nyájasan karon bennünket, hogy vagy a józan diétetikus életre kapasson, vagy egy-egy megérlelt eszmének megnyerjen. Azok közé tartozott, akiket az ifjú élet erejének okos kihasználása jó módra emelt, de akik az élet anyagi javainak megszerzése közben rá nem értek szellemi javakat is szerezni. Pedig meg

volt hozzá a lelki fogékonysága. Ha annak idején kiművelheti szellemét, vezérszerepet tölthetett volna be, különösen gazdasági és kulturális életünkben. Csodálatosan eleven érzeke volt mind a kettőhöz. Ki tudja, hány okos eszme született meg lelkében, hogy újra elhaljon csak azért, mert a szó hatalmával más lelkekbe, a köztudatba átplántálni nem volt képes. Gondolatokat termelő elméjének ellobbant a lángja, nemesen érző szívének elhangzott utolsó dobbanása. Hosszu élet munkája után eljutott az örök pihenés helyére. Nyugodjék békével!

Falcione Lőrinc, városi törvényhatósági bizottsági tag, mint részvétellel értesülünk, folyó hó 22-én 82 éves korában elhunyt.

Családja a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. Falcione Lőrincné szül. Sauerborn Anna fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy feledhetlen fénye, Falcione Lőrinc folyó évi november hó 22-én hétfőn reggel 8 órakor 82 éves korában lelkét a Mindenhatóknak visszaadta. A drága halott földi maradványai folyó évi november hó 24-én, szerdán délelőtt fél 10 órakor fognak a gyászházban a római katolikus vallás szertartásai szerint beszenteltetni, onnan a piébánia-templomba átvitetni és a gyászmise után a Szent Rókus-temetőben a családi sírboltba örök nyugalomra helyeztetni. Zombor, 1909. évi november hó 22-én. Áldás és béke legyen a feledhetlen drága halott hamvai fölött! Falcione Anna, Falcione Milla, Falcione Sándor, Falcione Lajos, Falcione Józsa, Falcione Mariska, gyermekei, Falcione Sándorné szül. Schneiderbauer Elza, menyé. Dr. Falcione Nándor, Hagelmann Lajos, vejei. Csihás Erzsike, Csihás Ilonka, Falcione Margit, Falcione Alice, Falcione Nándor, Falcione Lőrinc, Hagelmann Irén, Szemző Kázmér, Szemző Valéria, Szemző Dezső, Szemző Mariska, unokái.

H I R E K .

Kinevezés. A földművelésügyi miniszter Ács Bódog adai földművelésiskolái segédtanítót a IX. fizetési osztályba gazdasági szaktanárná nevezte ki.

Hivatalvizsgálat. A zombori járás th. főszolgabírája, Verner Hugó folyó hó 18-án Nemesmilitics nagyközségben tartott szokásos évi hivatalvizsgálat alkalmával, a tapasztalt példás jegyzői és anyakönyvi ügykezelés felett, Waisz György községi jegyzőnek kiválóan, de úgy a segédszemélyzetnek és az előjáráságnak is, legnagyobb megelégedését és dicséretét fejezte ki.

Kinevezés. A földművelésügyi miniszter Rudics Ignác zentai lakost Zenta város területére gazdasági tudósítónak nevezte ki.

Husvizsgáló tanfolyam. A zombori IV-ik husvizsgáló tanfolyam f. hó 15-én nyílt meg. A megnyitáson Hauke Imre polgármester, Veszelinovits Milorád tanácsos és a törvényhatósági állatorvos is megjelentek. Szőke József, mint a tanfolyam vezetője rövid szavakban vázolta a pontos és lelkiismeretes husvizsgálat fontosságát. Hauke Imre polgármester a husvizsgálat közegészségügyi szempontból való nagy horderejére rámutatván, a hallgatókat az előadások szorgalmas látogatására buzdította. A tanfolyamra 13 hallgató jelentkezett, közülök egy Krassó-Szőrény vármegyéből.

Kinevezés. Dr. Városvy Gyula kalocsai érsek Keresztes Gyulát Borotára tanítónak nevezte ki.

Halálozás. Faller Rózsa, dr. Faller Alajos veprődi jegyző leánya, életének 22-ik évében nagy és hosszú szenvedések után 1909. évi november hó 17-én elhunyt Berlinben.

Szabad Lyceum. Folyó hó 21-én vasárnap d. u. 5 órakor a városbába nagy tanácsstermében Rácz Soma áll. főgimnáziumi tanár tartott előadást Pompeiről. Ismertette a város fejlődését a Kr. u. 79-ik évi katasztrófáig. Bemutatta ifj. Pliniusnak azt a két gyönyörű levelét, melyekben Tacitus történetírónak beszámol nagybátyja, az idősebb Plinius haláláról és saját megmeneküléséről. Vetített képekben szemléltette a Vezuv kitérésének pusztítását az 1906. évi kitéréskor történt felvételek után. Az előadás folytatása kizárólag a hamu alá temetett s újra feltárt Pompeivel fog foglalkozni. A közönség, mely a vásár ellenére is megtöltötte a házat, az előadás végén megtapsolta a tudós előadót.

A zombori jótékony magyar nőegylet ruhakiosztási ünnepélye, mely alkalommal szegény iskolás gyermekek között téli ruhák és hozzávalók osztanak ki, folyó évi november hó 28-án vasárnap fog megtartatni a főgimnázium nagytermében. A nőegylet tagjait, valamint az érdeklődő közönséget ez uton is tisztelettel meghívja az elnökség.

Allami segítés az iparnak. Tekintettel a beállott és következményeiben kiszámíthatatlan politikai válságra, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter sürögösen elintézte az összes régen huzódó és már teljesen előkészített iparfejlesztési ügyeket. A miniszter legutóbbi határozata értelmében kedvezően intézte el a *kulái gyapjúfonó- és szövőgyár r-társaság* 300.000 korona befektetésre vonatkozó kérvényét is.

Kabaret Kerényen. A kerényi jegyzői hivatal tisztikara folyó hó 20-án kabaret előadással egybekötött tanemulatságot rendezett, amely igen fényesen sikerült. A Zomborból, valamint Kuláról és Gyulafalváról érkező nagyszámú vendégeket Ladány Ervin községi jegyző igaz magyar vendégszeretettel fogadta és dusan terített asztallal várta. A vacsora után, mely a háziasszony lebilineselő szeretetreméltósága és kedélyessége folytán a legvígabb hangulatban folyt le, az egész vendégsereg átvonult a Geisinger-féle vendéglőbe, ahol a kabaret előadás folyt le, melynek minden száma zajos tetszésre és tapsra ragadta az egész hallgatóságot. Különösen tetszett Szlávy Aranka és Traub Margit urhölgyek négykezes zongorajátéka, valamint a Ginder Jolán k. a. és ifj. Vojnits István és Závodszy Géza által előadott egyfelvonásos vígjáték. A rendező bizottság hála-ja és elismerése jeléül a szereplő urhölgyeket díszes virágcsokorral üntette ki. A konferenciák szerepét ifj. Vojnits István látta el sok ötletességgel és humorral. Ezután megkezdődött a tánc, amely a legjobb hangulatban reggel félnyolcig — vonatindulásig — tartott. A közönség, mely mindvégig kitartott, igaz gyönyörűséggel és nagy élvezettel nézte a fiatalok táncát, akik közül különösen kiténtek Vojnits Loneika és Jucika, kiknél jobb es kitartóbb csárdás és boston táncos aligha van széles e Bácskában. Jelen voltak: Vojnits István alispán és családja, ifj. Szemző István és neje, valamint a Szlávy, Kloyber, Petonszky és Traub család Zomborból, Székely Sándor és családja Gyulafalváról, a Borovánszky család Kuláról, a zombori aranyifjuság és Kerény község intelligenciája. P.

Az állatorvosok tömörülése. A magyar országos állatorvos egyesület „Bácskai osztálya” folyó hó 14-én tartotta alakuló ülését a vármegyei ház kistermében. Az ülés iránt az állatorvosok körében igen nagy volt az érdeklődés, számosan táviratilag és levélben küldték üdvözlésüket. Az osztály a kartársi szellem és a szaktudomány ápolására szolgál. A tisztikar következőleg alakult meg. Elnök: Illy György, alelnök: Frtyala János, titkár: Szőke József, segédtitkár: Kemény Hermán, választmányi tagok: Dégi Mihály, Imre Izidor, Puskás Ferenc, Hutya Károly, Szabó Sándor és Trattner Kálmán.

Ügyvédi iroda áthelyezése. Dr. Rapp András ügyvéd irodáját Apatinból Zomborba (Kossuth Lajos-utca, volt Pő-utca 8. házszám alá) helyezte át.

Esküdtbírósi elnökjelölés.

A szegedi tábla elnöke az 1910. év tartamára az újvidéki törvényszéknél szervezett esküdtbírósi elnökévé Csarsch Dezső törvényszéki elnököt, állandó helyettesévé pedig Ernszt Ödön törvényszéki bírót jelölte ki.

Milyen idő lesz? A Meteor írja:

November vége és december eleje állandóbb, szárazabb jellegű időjárást ígér, a 4 ike körüli kisebb változással és követőleg alacsonyabb hőmérséklettel. December hó változási napjai: 4, 7, 12, 13, 16, 20, 21, 23 és 26- a esnek. Ezek közül legerősebb hatásúak a 7, 12, 16, 21 és 26-ikiak. A 7-iki hideg, szeles vagy viharos; a 12-iki enyhült; a 16-iki csapadékos; a 21-iki hóeséses; a 26-iki erős hideg jelleggel.

A zombori jótékony magyar nőegylet

legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy 1910. évi január hó 9-én teaestélyt rendez. Az illetékes körök szívesek voltak a városháza nagytermét átengedni és így a teaestély ott lesz megtartva. Annak idején a nagyközönség becses figyelmé, tekintettel arra is, hogy az estély jövedelme kizárólag jótékony célra fordítatik, az estélyen való minél számosabb részvétel céljából, a helybeli lapok útján újból felhívhatnak.

Érdekes számok.

Magyarországból kivándorolt az év elejétől kezdve 68,571 és visszavándorolt 10,519 lélek. Utólevél kiadott az egész országban 133,647, vagyis csaknem kétannyi, mint az előző évben, míg a kivándorlók csaknem háromszorosan meghaladták az előző éviéket számát. Az állami alkalmazottak száma a folyó esztendőben 27,429. Ebből keresztszámban 62,000 tisztviselő, 64,000 altiszt, 12,000 szolga és 133,000 állandó alkalmazott. Több mint fele, 138,000 a kereskedelmi minisztérium, 70,000 pedig a pénzügyminisztériumhoz tartozik; a többi az egyéb kormányzati ágak közt oszlik meg.

A „Napközi Otthon“

ez évben az eddig tartott szép időjárásra való tekintettel az „Otthon“-t csak december 1-én nyitja meg szegény kis vendégei számára. Ha van valakinek arra rászorult iskolába járó pártfogoltja, folyó hó 28-ig bejelenthető az egyesület elnökénél, Deák Ferenc körút 14.

Dr. Hadzsy Jenő orvos, ki Budapesten Tauffner tanár szülészeti klinikáján és a szt. Rókus-kórház sebészeti osztályán mint Hercul professzor segédrovosa hosszabb ideig működött, folyó hó 15-én átvette atyja — néhai dr. Hadzsy János orvosi rendelő intézetének vezetését Bácsopolján. 3-3

Vasuti szerencsétlenség.

Csabai Mihály 72 éves kishegyesi lakos folyó hó 19-én Szabadkáról a délutáni 5 órai vonaton hazafelé utazott. Csengetyüsnél Csabai azt gondolván, hogy Kishegyesen van már, a megindult vonatról leugrott, azonban oly szerencsétlenül, hogy a vonat kerekei alá esett s két lábát a vonat teljesen levágta. A szerencsétlen embernek az első orvosi segílyt dr. Rényi József topolyai orvos nyújtotta. A sérülés életveszélyes és életbenmaradásához nincsen remény.

Szeméremértő ujság.

Szabadkáról írják, hogy Bíró Károly polgármester a főkapitány előterjesztésére a Szabadkai Friss Ujság utcai elárúsítását betiltotta, mert a lap szeméremértő, hazug híreket közölt s a családi élet és magánbecsület ellen támadt.

A vigyázatlanság áldozata.

Szomorú következménye lett múlt szombaton a déli órákban a mohácsi vasúti állomáson egy munkás vigyázatlanságának. Répás Antal zentai illetőségű szentlepi talicskás a vasúti vendéglőből egy bögre bablevest vitt magának ebédre s utja ott vezetett keresztül, ahol a vasutrendezés és tolatásokhoz a vasúti sín-pároknak egész hálózata szövődik össze. Répás figyelmét egészen a kis bögre kötötte le, nehogy menésközben az izletes bableves kilocsanjon s így nem vette észre a feléje közeledő gőzmozdonyt, mely a következő perében elütötte és úgy összetörte, hogy hadokolva szállították a mohácsi „László“ kórházba, ahol alig egy órai szenvedés után meg is halt.

Javithatlan cigány. Sárközy Lakatos Mihály kóbor cigány, ki már több ízben ismerkedett meg a börtönélet idillikus állapotaival, ismét horogra került. A javithatlan more pár hét előtt Kovács János és Dobos Ádám bezdáni lakosokhoz betört és a lakásban talált ruhaneműek elemelése után megugrott. Azonban nem sokáig nyugodhatott babérain, mert a csendőrség most Dávod községben elcsipte és hűvösre rakta. Most maji ismét elmélkedhetik a sors esélyein.

Öngyilkosság. Szopp Ferenc 64 éves palánkai illetőségű bográrság folyó hó 15-én Újvidéken felakasztotta magát s mire tettét észrevették, meghalt.

Mesterséges tojás.

Amerikában egy új iparág keletkezett, amely a tojás mesterséges előállításával foglalkozik és különösen Kínába már jelentékeny kiviteli kereskedelmet is rendezett be. A műtojások előállítása négy különböző fizisban történik. Legelőbb a tojás sárgáját állítják elő és erre kukoricalisztet, gabonakeményítőt, olajat és még néhány járulékos anyagot használnak, amelyek által a sárga szín alig különbözik a természetes tojás sárgájának a színétől. Külön gépben a sárga massa gömbölyű alakot nyer, azután fehér réteggel veszik körül, amely úgy, mint a természetes tojásnál, tojásfehérjéből áll. Ezzel elkészült a tojás lényeges alkotórésze. Most egy másik gépben még ovális alakot kap, majd finom tojásfehérjéből álló hártával és gipszhéjjal veszik körül és az egészet hirtelen nagy hőfoknak teszik ki, ami által a gipszhéj megszárad, a műtojás felszeje pedig megszilárdul. A műtojás így alig különbözik a természetes tojástól, ize kitünő, mint táplálék pedig feltétlenül egészséges. Mivel aránylag könnyen szállítható és a természetes tojásnál jóval olcsóbb, mint néptáplálék Amerikában egyre nagyobb tért hódít és mint említettük, most már Ázsiába is kezdik exportálni.

S Z I N T É S Z E T**Heti műsor:**

Kedd: **Forradalmi nász.**
Szerda: **Erdészleány.**
Csütörtök: **Hivatalnok urak.**
Péntek: **Kis szökevény.**
Szombat: **Görög rabszolga.**

*

Csütörtök.

Erdészleány. A szép zenéjű operette ismétlése jobb volt az első előadásnál és most is telt házat hozott. Iván Sándor „Neem igaz“ kupléjára Solymosi Sándor elfogni nem akaró sok új szöveget énekelt a jól mulató közönségnek. A Cehristel most elmondta a multkor reklamált jó szójátékot a II. Józsefről és zajos derűtséget keltett vele. De a komika, Lévai Berta, még mindig szebb volt, mint ahogy egy jól nevelt komikához illik.

R-oh.

Péntek.

Dollárkirálynő. A krónikásnak — a szinikritikus is csak krónikás, akinek feladatahoz tartozik az érzéseknek és szenvedélyeknek külső képét megrajzolni — rég nem volt oly nehéz feladata, mint ma este, mikor a Dollárkirálynő előadásának összbenyomását, a közönség érzéseinek megnyilvánulását akarja megfesteni. Nehéz a feladat elsősorban azért, mert a motívumok sokasága és komplikáltsága a ma esti forró légkör eredőjének keresését tulkomplikáltta teszi. Volt a ma esti tapsviharban, melynek némi claqueszerű jellegét firtatnám, ha a mi közönségünknel ez lehetséges volna, jókedv, tetszés és feltűnési vágy és heccelődés.

Pedig ez utóbbira szükség a mai előadásnál épen nem volt. Maga az előadás is megérdemelte a legobjektívabb elismerést.

A darabot — ismételve adatván már nálunk — nem ismertettük. Fall Leó zenéjének bájos volta mellett bizonyít, hogy egy nagyon kedves, zeneileg művelt leány szerint ez a egtartalmasabb operette, melyet ismer — igaz van. Nincs egyetlenegy banális zene szám se benne, soha egy pillanatra sem válik elcsépelte egészségében és részleteiben helyesen tükrözött vissza az energiának szerelemmé válását, a kedves naivitást; és a lángoló és céltudatosan visszautasító büszkeséget.

A Dollárkirálynőt, a címszerepet Mezei Margit játszotta. Szép volt, királynő volt és toilettejeiért különösen a II. felvonásbeli lila estélyi toilettejeiért az asszonyok irigyelték és bámulták. Ezt tudtuk előre. Csak azt nem tudtuk, hogy fogja legyőzni a szerep énekbéli nehézségeit. És bátran mondhatjuk jött, látott és győzött. Graf professzor ur, müncheni opera volt énekmestere mondta nekem egyszer „nem a hang, hanem a tudás teszi az énekesnőt“. És Mezei Margit tud énekelni.

Ahogy ő a belépőjét, ahogy a dollárkirálynő nagy ariáját (valcer) elénekeli, ahogy magát a kollaratura nehézségein tulteszi — ezt érdemes meghallgatni.

Partnere Ladiszlay volt. Baritonja érces, beszéde szép, csak megjelenése esetén és játéka tulságosan nehézkes.

A második pár Haraszi Vilma és Toronyi voltak. Haraszi Vilma a mi lányunk, itt fejlődött, itt lett a kicsi, naiv Vilmácskából bájos soubrette és naiva, ki ma már veszedelmesen kezd konkurrálni a hivatásos primadonnákkal. Szerepe bájos. Közvetlen naivitásában egyenesen utolérhetetlen. És ő ezt oly kedvel is játszotta, hogy az a tapsvihar, melyet kapott, spontán nyilatkozása volt az elragadtatásnak. Toronyi (a férfi primadonna) ugy játszott és énekelt, hogy konkurenciát támasztott partnerének, csak az a kár, hogy táncolni nem tud.

Remete a szénkirály megfelelő volt. De a legkacagtatóbb és legmegtapsoltabb szám volt a Solymosi, Lányi Edith, Turai tercett (Amerika felj), mely hangos jó kedvével a közönséget is hangos tetszészajra bírta. A zenekar és karok jók voltak, bár a karmester nem ura az összes hangszereknek. A zenekarban örömmel láttuk és még nagyobb örömmel hallottuk, hogy a kürtös kieserlődött.

k.

Szombat.

Sulamith. Zsidó daljáték a keleti fantázia csapongó szárnyain az üldözés melancholiáját hozza a szinpadra. Mintha éreznők az elnyomatást, mintha hallanók az ostor-suhogtatást, mintha látnók a fájdalmas magabaszállást, ugy hangzanak fel Absolon panaszos imái, ugy látjuk Sulamith keservét. Jó, sőt helyenként kitünő előadás mozdította elő az est hangulatát. Ladiszlay (Absolon) és Kaposi Józsa (Sulamith) ehhez, a nekik való erős énekes szerepekben kiválóak voltak. Sőt ma Ladiszlay játéka is kevésbé volt szögletes, mint máskor. Nagy fohászat, a zsidó dal-művészet remekét oly tökéletesen adta elő, hogy a közönség megismételtette. Lányi Edith jó volt.

Ellenben nem hagyhatjuk szó nélkül a kérők jelenetét. Ebből a jelenetből karrikaturát, bohózatot csináltak. Nem tudják és nem tudták felfogni, hogy az államalkotó zsidóság nem az évezredek elnyomatás utáni proletár zsidóság; nem tudják érzéketleníteni az egyes komoly társadalmi osztályokat, hanem a tudást lengyel zsidó jargonban beszélgetik. Ez izletelenség, mert ilyennek előfordulnia nem szabad. Karok és kiállítás megfelelő volt. S.

Vasárnap.

A kis szökevény. Csodálkoztunk azon, hogy az ilyen kedves operettének, mint aminő Caryl és Moncton „Kis szökevénye”, nem sikerült telt házat összehoznia, pedig, aki el nem jött, az sajnálhatja, mert pompásan, összevágó, gördülő előadást mulasztott el.

És akinek édes ifjúkori emlékei fűződnek ahhoz az időhöz, amikor először dalolta a fülebe egy bájos primadonna (ha mindjárt nem is lehetett oly szépség, mint a mi Mezey Margitunk volt!) a „kis cigaretté” dalát, vagy először nevetett a Cook embere lovaglásain és a pompás finálé teljes érvényesülését élvezte, először mulatott Tamarind testvér (iván Sándor) és Carmenita (Toronyiné Lányi Edith) fordulatós táncain, átöltözéseiben és dalain, az kétszeresen élvezte a mai szép ha bánattal kellett megállapítania azt, hogy ő megöregedett, de annál jobban eshetett a szemének és füleinek, hogy a Runaway Girl is, meg minden társnője is, szebb lett, fiatalabb lett.

Nem hiába nevezi a színlap táncoperettének, de valósággal áttáncolják a szereplők az egész estét, ami különösen azért élvezetes, mert a lábukkal mind jól tudnak énekelni.

Stanley (Remete), Flepper (Solymosi), Alice szobalány (Harasztí) állandóan tapssal jöttek és mentek. Az intrikus olasz dalosok (Ladislav, Andai és Erdélyi) is kitétek magukért és ha még Mezey Margit fekete harisnyát és cipőt húzott volna föl akkor, amikor szerencsének van átöltözve, (amit nem azért kifogásolunk, mert szerencsén nőnek nem lehetne rózsaszín harisnyája és cipője is, hanem mert az illúzió így teljesebb volna,) akkor már igazán nem marad más kifogásolni való, mint a — zenekar. De ezt mi már megszoktuk. A zenekar kevésbé, mert, mint észrevettük, jórészt új zenészek vannak alkalmazva és így ezek még nem tudják, hogy mi azt szeretnők, hogy ne kísérik a primadonna hamis mosolygását ugyanolyan muzsikával.

R—ch.

Művészet — Irodalom.

A „Vasárnapi Ujság” november 21-iki száma közli a képviselőház új elnökségének areképeit, Gyulai Pál képét a ravatalon, Mánuel portugál király areképeit, számos képet a Mücsarnok téli tárlatáról. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Kozma Andor és Lányi Viktor versei, Bársony István vadászrajza, Szüts Dezső novellája és Lesueur franciából fordított regénye. Egyéb közlemények: a dán miniszterelnök neje, mint gyorsíró (areképpel), a nőegyletek kongresszusának csoportképe, Hegedüs Gyula képe a „Tájfű”-ben, Dante bécsi szobrának képe, Junius cikke, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 4 korona, a „Világkrónika”-val együtt 4 kor. 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

Közgazdaság.

Kenyérgyár.

Még alig száz esztendeje, hogy a forró viz gőzét kezdték használni. És mikor az első gőzerővel hajtott gép megindult, az em-

berek akkor részint álmélkodtak, részint gunyolódtak, sőt akadt olyan is elég, aki ördögösséget látott a dologban.

Nem telt bele ötven év, a gőz ugyszólván egészen átalakította az emberi társadalmat. Azt hitték az emberek, hogy a gőz által a technika elérte azt a határt, amelyen túl többé haladás nem képzelhető el. Az elektromosságról persze még alig tudott valamit az emberiség. Ötven esztendő múlva már villamos erő által hajtott kocsik jártak nem kisebb álmélkodás között, mint az első vasutak. És akkor is megesküdtek, hogy ennél tökéletesebb, hatalmasabb hajtóerőt, mint a minő a villamosság, még képzelni sem lehet.

Az elektromosságról elmondhatjuk, hogy az az összes géphajtó erők közt a legelőkelőbb, mert nincsenek meg benne a gőzerő ama hátrányai, hogy a gépeket, melyeket hajt, nem szabad messze állítani az áramfejlesztő készüléktől. Az elektromos erőt el lehet vezetni minden földi távolságra és nincs mellette hőség, piszok.

Az elektromosság csodás ereje óriási átváltozásokat idézett elő nemcsak a közlekedési eszközök használatában, hanem általában mindenütt, de különösen az ipari életben. Ma már nemcsak a gyáros, hanem számtalan és sok száz kisiparos elektromos erő használatára mellett dolgozik. Átalakító hatása minden téren érezhető és e csodás erő káprázatos eredményű használatára ezer és ezer munkáskezet pótol.

A kisipari műhelyekben épügy otthonos a használata, mint a legnagyobb gyárban és eltüntette a régi patriarchális idők a műhelyek világából. Szomorúan áll a kézműiparosság ügye manapság. Így panaszkodnak a kézműiparosok. A régi, ugynevezett „jó világ” a kézműiparosra nézve elmúlt, mert eltüntette a gép. Elmúlt az az idő, mikor az iparos szerény műhelyében dolgozott munkásaival egyetemben, kiket családjához tartozóknak tekintett és akikkel együtt, közös asztalnál étkezett. Igen — azt mondják — ezek voltak a jó idők, az arany idők.

Különösen a sütőiparosoknak nagy a panasza mindenfelé a „rég jó idők” eltűnéséről. Eltűntek a régi, jó idők jómódu, vagyonos sütőmesterei, el a régi kis sütőházak. És mindez a sok panasz a gépet okozza, azt szidja, mert az az oka, hogy — mint régen volt — a kisipar már nem kincseshánya.

Ha azonban olvassuk nap-nap után, hogy mily visszaéléseket követnek el az ugynevezett tisztas sütőmesterek a fogyasztó közönséggel szemben, hát nem csoda, ha eltűnnek a régi sütőházak és a régi jó idők vagyonos sütőmesterei. Nem törődtek és nem törődnek ezek a jómódu sütőmesterek a fogyasztók ezreinek gyomrával a tekintetben, hogy tiszta, élvezhető, piszokmentes kenyeret, zsemlyét állítsanak elő, hanem az a cél lebeg mindig a szemük előtt, hogy mentől kisebb zsemlyét és mentől élvezhetetlenebb, tisztátalanabb kenyeret szállítsanak méregdrágán, akár a patikaszert.

Ezért a nagy átváltozás és ezért lettek áldozatai ők ez átváltozásnak. Ennek tulajdonítandó az is, hogy az ország fővárosa, ahol a sütőipar oly óriási módon virágzott és ahol oly rettenetes rossz kenyeret adtak a népnek, hatósági kenyérgyárat állított fel a sütők tulkapásai ellen, amely gyár naponta száz és százezer kenyeret produkál és ami a fő, tiszta, bacillusmentes és olcsóbb kenyeret, mint a sütők, kiknek kenyerét már

sem nem élvezni, sem megfizetni a nép nem bírta. Mentől nagyobb lett a sütőmesterek hasa, annál kisebb és élvezhetetlenebb, drágább lett a kenyér.

Hogy ez nem tetszett a sütőknek, az természetes. De nem az ő előnyüket veszik tekintetbe, hanem a fogyasztók érdekeit. A kenyérgyár kitünően bevált, ugyannyira, hogy az üzemet meg kellett nagyobbítani, mert kenyere olcsóbb és határozottan tiszta.

A fővárosi lapok győzik magasztalni, hogy mily jó és tiszta kenyeret ad a kenyérgyár, anélkül, hogy kiuzsorázná a népet.

Ennek a budapesti kenyérgyárnak a mintájára kicsinyben készül nálunk Zomborban is egy kenyérgyár a Szondi-ut 10. sz. alatt.

Hajduska és *Frankl* helybeli kereskedők most rendezik be a gyárat és a munkálatok oly előrehaladott állapotban vannak, hogy a gyár üzemet már a jövő hó második felében meg is kezdi.

A vállalkozók tőlük telhetőleg minden áldozatot meghoznak, hogy a gyár minden tekintetben megfeleljen a kívánalmaknak.

Alkalmunk volt a gyár helyiségeit megtekinteni és tájékozást szerezni arról, hogy milyen annak berendezése és mekkora lesz az a mennyiség, amit naponta kenyérből produkálni fog?

A gyár „*Első zombori kenyérgyár*” cím alatt fog működni és naponta 50 métermázsas lisztet fog ez a legmodernebb technikai felszerelésű gyár feldolgozni és körülbelül 18—20.000 kenyeret sütni. Tekintélyes szám és ami a legfőbb, tiszta, mi kívánni valót sem hagy majd fenn e tekintetben, valamint az ár tekintetében sem.

Kíváncsi érdeklődéssel várjuk az üzemi megkezdését és hisszük, hogy a vállalkozók a közönség igényét ki fogja elégíteni úgy tisztaság, mint az ár tekintetében.

A szállítás naponta történik, a megrendelő házához és minden kenyér külön-külön tiszta papírba csomagolva lesz a gyárból szállítva, úgy hogy még a szállításkor is megóvassék a portól, piszoktól és teljesen tisztán kerüljön a fogyasztó asztalára.

A sütőmesterek panaszai nem érintik a közönséget, mert az a saját érdekét óvja, ha tiszta, bacillusmentes, jobb és olcsóbb kenyeret szerez be majd e gyárból, ahol gép dolgozza fel a tésztát, nem pedig mosdatlan kezű, izzadt testű ember.

A tisztas sütő-kéziiparból nemsokára nem marad más meg, mint a nép ajkán termelt éle, a kis zsemlyéről és a sütők nagy hasáról.

HIRDETÉSEK.

4210/kg. 1909. szám.

Pályázati hirdetmény.

A bácsalmási járáshoz tartozó Madaras községben lemondás folytán üresedésben levő és havi előleges részletekben felvehető évi 800 korona fizetéssel javadalmazott másod aljegyzői állásra **folyó évi december hó 5-iki határidővel pályázatot hirdetek.**

Bácsalmás, 1909. november hó 10.

2—2

KOLLER OSZKÁR,
főszolgabíró.

5352/kg. 1909.

Pályázati hirdetmény.

Bácsgyulafalva községénél üre-
desbe jött és évi 600 korona fizetéssel
és intési díjakkal javadalmazott községi
végrehajtói állásra ezennel pályázatot
hirdetek s felhívom az állást elnyerni
óhajtókat, hogy kérvényeiket hozzám
folyó évi december hó 15-éig
nyujtsák be.

Megjegyzem, hogy a fizetés a kép-
viselőtestület által 800 koronára emel-
tetett fel, s annak törvényhatósági
jóváhagyása legközelebb várható.

Zombor, 1909. november hó 18.

TÁRCZAY DEZSŐ,
főszolgabíró.

A legrégibb és a legjobban
értesült magyar újság az

EGYETÉRTÉS

A társadalom minden köré-
ben egyformán kedvelik. A
magyar családok hírlapja.

Előfizetési ára: egy hóra 2.40 K.
Főszerkesztő: **Dr. Pap Zoltán.**
Szépirodalmi főszerkesztő: **Eötvös Károly.**
Kérjen mutatványszámot.

Nagy elterjedtsége folytán
hirdetéseivel minden iparos
és kereskedő az Egyetértés-
ben biztos eredményt ér el.
Minden cikk hirdetése alkal-
mas, mert olvasóközönsége
vegyes.

Kérjen hirdetési prospectust.

HIRDETÉSEK

FELVÉTELNEK

LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN.

4778/kg. 1909. sz.

Pályázati hirdetmény.

Felsőskabol községében ujonnan
rendszeresített kataszteri nyilvántartói
állásra pályázatot hirdetek s felhívom
mindazokat, kik ezen állást elnyerni
óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt
(keresztlevél stb.) kérvényüket **f. évi
december hó 10-én d. e. 11
órára** annál is inkább nyujtsák be,
mert a később érkezők figyelembe vé-
telti nem fognak.

Az állás évi javadalmazása 1000
kor. fizetés és 240 kor. lakpénz.

Titel, 1909. november 19-én.

SZEMZŐ JÁNOS,
főszolgabíró.

2-1

Földeladás.

Zombor szab. kir. város határában
a „Milcsics“ szálláscsoportban az új
militicsi vasuti állomáshoz közel, egy
tagban fekvő 2 1/2 kat. hold szántóföld
— melyre 16000 korona 6%-os kölcsön
van bekebelezve — előnyös feltételek
mellett **dr. Henneberg Géza**
zombori ügyvéd által azonnal **elada-
tik**, esetleg **haszonbérbe adatik.**

3-1

2155/végreh. 1909. szám.

Arverési hirdetmény.

Atulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi
LX. t. c. 102., illetőleg az 1908. évi XLI. t. c.
19 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy
a zombori kir. törvényszék 1909. évi 9657
számu végzése következtében dr. Gábor Izidor
zombori lakos javára 609 kor. 03 fil. s járu
lékai erejéig 1909. évi augusztus hó 21 én
fogatosított kielégítési végrehajtás utján le-
foglalt és 690 kor. 95 fillérre becsült követ-
kező ingóságok, u. m.: hordók és pálinka
nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járásbíró-
ság 1909. évi V. 1507/2. számu végzése folytán
609 kor. 03 fil. tőkekövetelés, ennek 1909. évi
augusztus hó 5. napjától járó 6% kamatai és
eddig összesen 90 korona 50 fillérben
bíróilag már megállapított költségek erejéig
Zomborban zöldkert utca leendő eszközlésére
1909. évi december hó 2-ik napjának délelőtti
10 1/2 órája naparidőül kitűzetik és ahhoz a venni
szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hi-
vatnak meg, hogy az érintett ingóságok az
1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai érte-
lmében készpénzítés mellett a legtöbbet
ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el-
fognak adatni.

Zomborban, 1909. november hó 17 én

Styrum Mór,
kir. bir. végrehajtó.

2777/1909. szám

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrog vármegye bácsalmási
járásának székhelyén, B á c s a l m á s
községben lemondás folytán m. e. d. e. s.
ben levő községi II. orvosi állásra pá-
lyázatot hirdetek és felhívom a pályázni
akaró orvostudorokat, hogy az 1908.
XXXVIII. t. c. 7. §-ában előirt képesi-
tésüket és eddigi alkalmaztatásukat igaz-
oló bizonyítványaikkal felszerelt kér-
vényeiket hozzám **f. évi december
hó 5-ig** adják be.

Ezen állás javadalmazása a kö-
vetkező:

1. Készpénz fizetés évi 1400 kor.
2. Az 1908. XXXVIII. t. c. ren-
delkezései értelmében megállapítandó
lakbér, rendelési, látogatási és műtét-
díjak, valamint távolsági díj.
3. A szőlőbeli, illetőleg külterületi
vagyonatlan betegek látogatásaiért a
községi szabályrendelet értelmében, vagy
a községi közpénztárból fizetendő 200
kor. fuvarátalány, vagy a község által
kiszolgáltatandó fuvar természetben.

Az állással járó hatáskört a jelen-
leg jóváhagyás alatt álló községi sza-
bályrendelet intézkedései körvonalozzák.
A választás határnapjának kitűzése
iránt utólag fogok intézkedni.

Bácsalmás, 1909. november 10-én

KOLLER OSZKÁR,
főszolgabíró.

2-2

Cimfestő műhely megnyitás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség
szives tudomására hozni, hogy **Zom-
borban, Bezdáni-ut 22. szám
- - alatt - -**

cimfestő műhelyt

nyitottam.

Elvállalok e szakmába vágó mindennemű
munkálatokat és főtörekvésem mindig az
lesz, hogy a nagyérdemű közönség tel-
jes bizalmát és megelégedését kiérde-
meljem. Kérem szives pártfogásukat.

Zombor, 1909. november 15-én.

6-2

Kiváló tisztelettel

Bászler Péter,
cimfestő.

2689. szám. 1909.

Arverési hirdetmény.

Atulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi
LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré
teszi, hogy a zombori kir. járásbíróság 1904.
évi Sp. II. 733/7 számu végzése következté-
ben dr. Pastrovits János zombori ügyvéd által
kepviselet Zombori keresk. és iparbank javára
946 kor. 25 fil. s járulékai erejéig 1909. évi
április hó 24 én fogatosított kielégítési végre-
hajtás utján lefoglalt és 3200 koronára becsült
következő ingóságok, u. m.: butorok nyilvános
árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járás-
bíróság 1909. évi V. 1880/2. sz. végzése folytán
946 kor. 25 fil. tőkekövetelés, ennek 1904. évi
szeptember hó 16 napjától járó 5% kamatai és
eddig összesen 161 kor. 92 fillérben bíróilag
már megállapított költségek erejéig Zomborban
Eötvös József-körút 25 sz. a. leendő eszköz-
lésére 1909. évi december hó 11-ik napjának
delelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és
ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel
hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az
1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-a érte-
lmében készpénzítés mellett a legtöbbet
ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Zombor, 1909. évi november hó 20-án.

Styrum Mór,
kir. bir. végrehajtó.

! ELADÓ. !

Szerem megyében egy nagyobb
gazdaság, körülbelül 102 hold
szántóföld, 1 1/2 hold szőlő, jó!
berendezett téglagyár körkemen-
cével, nagy vevőkörrel, nem-
o o o 3-3 különben o o o

két ház melléképületekkel

szabad kézből eladó.
Érdeklődőknek bővebb felvilago-
sítást nyújt e lap kiadóhivatala.

Könyv- és könyomdai műintézet.

TELEFONSZÁM : 18.

B Á C S K A

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY KIADÓHIVATALA.

Bittermann Nándor és Fia
Zombor, vármegye palota.

Gyors és pontos kiszolgálás. Méltányos árak.

Folyóiratok, szépirodalmi és szaklapok, tudományos és közgazdasági művek, iskolai értesítők, röpiratok, gyászjelentések, váltók, táblázatok, számlák, levélfejek, névjegyek, eljegyzési és esketési kártyák, sima és dombornyomatu monogrammok, falragaszok, körlevelek, táncvigalmi meghívók, táncrendek, étlapok stb. minden e szakmába vágó munkák magyar, dalmát, szerb és német nyelven készítettnek

csinos és izléses kiállításban.

Papir- és írószerek a bevásárlási áron.

Könyvkötőmunkák

elfogadtatnak és a kiállítási áron szállítatnak.

Községi nyomtatványokból

nagy raktár.